SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK SEMPOZYUMU RAPORU

06.11.2025

Giriş

Çocuğun Adalet Yolculuğu: Kavramdan Uygulamaya Suça Sürüklenen Çocuk Sempozyumu, 06.11.2025 tarihinde Merkezimize ait dershanede İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İnsan Hakları Kulübü ile iş birliği içinde gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum, İnsan Hakları Kulübü temsilcisi Büşra BOZKURT ile Merkez Müdürümüz Doç. Dr. Selman DURSUN'un açılış konuşmaları ile başlamıştır. Sempozyuma İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı öğretim üye ve yardımcıları ile dışarıdan çok sayıda katılımcı hazır bulunmuştur. Üç oturumdan oluşan sempozyumda ifade edilen görüşler Arş. Gör. Yiğit YENİYETİŞME, Arş. Gör. Oğuzhan DEMİR ve Arş. Gör. Pınar ÖZCAN tarafından rapor haline getirilmiştir[1]. Aşağıda sempozyumda öne çıkan görüş ve değerlendirmeler, başlıklar halinde özetlenmiştir.

Açılış Konuşması

Merkez Müdürümüz Doç. Dr. Selman DURSUN, açılış konuşmasında, son yıllarda gerek ülkemizde gerekse yurtdışında suça sürüklenen çocuklara ilişkin tartışmaların kamuoyunda belirgin biçimde arttığına dikkat çekerek özellikle istisnai ve medyatik bazı ağır vakaların ardından ceza sorumluluğu yaşının düşürülmesi, çocuklara özgü indirimlerin kaldırılması veya azaltılması yönündeki taleplerin ortaya çıkmaya başladığını belirtmiştir. Medyanın kamuoyu ilgisini çekmek amacıyla bu olayları bazen bağlamından kopuk bir şekilde aktarabildiğini; buna karşılık istatistiklerin meselenin çok boyutlu ve yapısal bir nitelik taşıdığını gösterdiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda TÜİK ve Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün verilerine bakıldığında, kolluğa gelen çocuk sayısındaki artışa, suç

[1] Oğuzhan DEMİR, Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı; Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Programı. ORCID: 0000-0001-5731-4367
Pınar ÖZCAN, Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Programı. ORCID: 0000-0002-6448-0256
Yiğit YENİYETİŞME, Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Programı. ORCID: 0000-0002-6754-4032

türlerinin dağılımına ve infaz kurumlarında hem çocuklar hem de yetişkinler bakımından yaşanan kapasite sorunlarına işaret etmiştir.

Devamında, 2005 yılında hayata geçirilen Türk Ceza Hukuku Reformu kapsamında yaş sınırının 11'den 12'ye çıkarıldığını, çocukların suçta araç olarak kullanılması veya suça yöneltilmesiyle daha etkili mücadele edebilmek için dolaylı faillik ve azmettirmede ceza artırımının öngörüldüğünü hatırlatarak çocukların ceza sorumluluğuna ilişkin mevcut yaş sistemine değinmiştir. 0-12 ile 15-18 yaş grupları açısından kusur yeteneğinin bulunmadığına veya kusur yeteneğinin azaldığına dair aksi çürütülemeyen bir karineye yer verildiğine, yalnızca 12-15 yaş grubunda kusur yeteneğinin tıbbi ve hukuki açıdan her olayda araştırıldığına dikkat çekmiştir. Son dönemde 15–18 yaş grubundaki otomatik ceza indiriminin hâkimin takdirine bırakılması ya da bazı hallerde tamamen kaldırılmasına yönelik önerilerin gündemde olduğunu ifade etmiştir. Keza "suça sürüklenen çocuk" kavramının da tartışma konusu yapıldığını oysa ilgili milletlerarası literatürde çocukları damgalamamak amacıyla "hukukla ihtilaf halindeki çocuk" biçiminde daha genel ifadelerin de kullanıldığını vurgulamıştır. Diğer yandan çocukların ceza sorumluluğu yaşına ilişkin tartışmaların yalnızca Türkiye ile sınırlı olmayıp Almanya ve Fransa gibi ülkelerde de benzer tartışmaların yapıldığını aktarmıştır. Konuşmasını, sempozyumun farklı disiplinleri ve uygulayıcıları bir araya getirerek bu çok boyutlu meselenin kapsamlı biçimde ele alınmasına katkı sağlayacağı vurgusuyla tamamlamıştır.

Birinci Oturum

Çocuğun Ceza Adalet Sistemindeki Yeri: Kavramlar ve İlkeler

Birinci oturumun başlığı "Çocuğun Ceza Adalet Sistemindeki Yeri: Kavramlar ve İlkeler" olup oturum başkanlığını İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden emekli, Bahçeşehir Üniversitesi'nden değerli hocamız Prof. Dr. Feridun YENİSEY gerçekleştirmiştir.

1. Çocuk Koruma Sisteminin Suça Sürüklenen Çocuklar Meselesine Etkisi

Oturumda ilk olarak İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalından Dr. Öğr. Üyesi Memduh Cemil ŞİRİN, "Korunma İhtiyacından Suça Sürüklenmeye: Çocuk Koruma ve Adalet Sistemlerine Bütüncül Bakış" başlıklı sunumunda, çocuk koruma

sisteminin suça sürüklenen çocuklar meselesine ne gibi etkileri olduğuna dair bir çerçeve ortaya koymuştur. Bu bağlamda iki ana fikir üzerinde durmuştur. Birincisi, çocuk koruma sisteminin iyi çalışmamasının çocuk adalet sisteminin de iyi çalışmayacağı anlamına geleceği, ikincisi ise çocuk koruma sisteminin iyi çalışmamasının daha fazla suça sürüklenen çocuk demek olduğudur.

Dr. ŞİRİN konuşmasında ayrıca şu noktalara değinmiştir:

Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar ile suça sürüklenen çocuklara ilişkin mekanizmalarda ortak aktörler bulunmaktadır. Dolayısıyla çocuk koruma sistemindeki hata ve eksiklikler aynı zamanda o mekanizmalarda suça sürüklenen çocuklar bakımından da yanlışlıklara sebep olmaktadır. Şu an gündemde olan meseleler bakımından Ceza İnfaz Kanununda, Ceza Kanunu'nun 31. maddesinde yapılacak düzenlemelerle bazı sorunların çözüleceğinin düşünülmesi hatalı, eksik ve hatta olumsuz sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili tedbir kararlarını verecek, suça sürüklenen çocukların yargılamasını yapacak mahkeme, çocuk mahkemeleridir. Mevcut sistemde bu mahkemelerin işleyişinin iyi, sağlıklı, verimli olup olmadığı tartışılabilir ama öncelikle 81 ilin hepsinde çocuk mahkemesi olmadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla biz bu çocuklar için onlara ayrı bir mekanizma kurulması gerektiğini kanunda öngörmemize rağmen korunmaya ihtiyacı olan çocuğu ve suça sürüklenen çocuğu buna özgü mahkemelerde göremiyoruz. Suça sürüklenen bir çocuk yargılanacağı zaman ağır ceza mahkemelerinde ya da asliye ceza mahkemelerinde yargılanmış oluyor.

Bir çocuk hakkındaki koruma tedbirinin çocuk mahkemesinde verilmesi, aslında "çocuk hakimince" verilmesi, bir hâkim kararı niteliğindedir. Ama çocuk mahkemesi olmayan yerde aile mahkemesinin veya asliye hukuk mahkemesinin bu tedbir kararını vermesi durumunda bu bir mahkeme kararıdır. Yargılama usulü bakımından tabii olduğu kanun yolları da değişiyor. Kararın doğrudan, hemen uygulanabilirliği bakımından rejim farklılığı da ortaya çıkıyor. Aynı konumdaki iki çocuktan biri Kastamonu'da farklı bir usule tabi olmuş oluyor, diğeri İstanbul'da farklı bir usule tabi olmuş oluyor.

Sosyal inceleme raporları da suça sürüklenen çocuğun neden o duruma geldiğini ortaya koymak bakımından çok önemli. Mevzuat veya uygulama bakımından temel eksiklik,

bu raporların hazırlanmasının zorunlu olmaması. Bir diğer husus ise, sosyal inceleme raporunu hazırlayan kişilerin sosyal hizmet alanında lisans eğitimi almış kimseler olması gerekirken mevzuatın öğretmenlik gibi farklı dallardaki lisans mezunlarının sosyal çalışma görevlisi olarak istihdamına olanak sağlamasıdır. Bu raporlar hazırlanırken ödenek sorunlarının yaşanıyor olması ise ayrı bir problem teşkil etmektedir.

Rapor hazırlanıp mahkemeye sunulduktan sonra korunma ihtiyacı olan çocukla ilgili bir tedbir kararı verilmesi gerekiyor. Çocuk Koruma Kanunu'nda beş tedbir öngörülmüştür. Bunlar aynı zamanda suça sürüklenen ancak ceza ehliyeti olmayan çocuklar hakkında da uygulanan güvenlik tedbirleri. Buradaki birinci mesele, korunmaya ihtiyacı olan çocuklar bakımından, öngörülen tedbirleri2025 itibariyle yeterli çeşitlilikte değil. Haftanın üç günü çocuğa bir rehabilitasyon programı, terapi vs. gibi ara tedbirlerin de öngörülmesi gerekiyor.

Çocuk koruma sisteminin iyi çalışmasının temel hareket noktası o çocuğun zamanında farkına varmaktır. Okul terk oranları bu bakımdan dikkat çekicidir. Ayrıca, suça sürüklenen çocuklar genellikle suçu tek başlarına işlemiyorlar. Arkadaşlarıyla birlikte veya yetişkinlerle birlikte işliyorlar. En az üç suçtan ikisi birlikte işlenen suçlar. Dolayısıyla çocuğun içerisinde bulunduğu ortam zamanında tespit edilmelidir. Bu yapılmadığı zaman yıllar geçtiğinde çocuğun suç işlediğini görüyoruz.

2. Yeni Bir Kanun Düzenlenmesi Gerekliliği

Oturumda ikinci olarak MEF Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalından Prof. Dr. Ali Rıza ÇINAR "Çocuk Adalet Sisteminde Ceza Hukukunun Koruyucu ve Önleyici İşlevi" başlıklı konuşmasında, özellikle tutuklamanın çocuk hâkimleri tarafından yapılması gerektiğini, çocukların Türk ceza hukukunun suç ve ceza yaptırımları dışında tutulması gerektiğini, bu nedenle de BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki temel ilkeler de gözetilerek bir an önce çocuğun haklarını koruyucu ayrı bir kanun yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Prof. ÇINAR, çıkarılacak kanunda, çocuklar için suç, ceza gibi kavramlara yer verilmemesi gerektiğini, çocuklara özgü koruyucu ve destekleyici başta eğitim tedbiri olmak üzere bakım ve sağlık tedbirleri öngörülmesi gerektiğini temel felsefenin cezalandırma amaçlı değil, çocukların eğitim ile topluma yeniden kazandırılması olması gerektiğini ifade etmiştir.

3. Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından Durum

Oturumda üçüncü olarak Beykent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalından Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan ÖZTEZEL "Uluslararası Çocuk Koruma Sistemi Perspektifi ile Mukayeseli Hukukta Ceza Sorumluluğunda Yaş Sınırı Düzenlemeleri" konulu sunumunda, çocukların ceza sorumluluğuna ilişkin Türkiye'de gerçekleştirilen tartışmaların benzerlerinin Avrupa'daki ülkelerde de yaşandığını örnekleriyle açıklamıştır.

Dr. ÖZTEZEL bu bağlamda şu hususları vurgulamıştır:

Uluslararası hukuk bakımından en önemli sözleşme BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Sözleşme'nin üç ayrı protokolü bulunmaktadır. Çocuk Hakları Komitesi ülkelerin bu protokollere uyup uymadığını denetlemektedir. Çocuk Hakları Komitesinin bir diğer görevi de genel yorumlardır. Genel yorumlar, sözleşmenin bir maddesinin daha ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı halidir.

BM Sözleşmesi'nin 40. maddesi asgari yaşla ilgili olarak bir yaş belirlenmesini ve bu yaşla çok oynanmamasını ifade etmektedir. Ceza sorumluluğu bakımından da 12 yaşın altına düşülmemesi gerektiği ilk defa genel bir yorum olarak karşımıza çıkıyor. Daha sonra ergenliğin her ülkede sorunlar içerdiği yönünde çalışmalar yapılıyor ve ergenliğin aslında çok değerli bir dönem olduğunu ama riskler de taşıdığını, ülkeler tarafından iyi takip edilmesi gerektiği söyleniyor.

Madde 24'te ise tam olarak bugün tartışma konusu olan hususlardan bahsediliyor. Ceza sorumluluğu için yaş sınırının da 14 yaşına çıkartılması teşvik ediliyor. Eğer çocuk ciddi bir suç işlese de sadece kamuoyunu yatıştırmak için cezalandırmanın ağırlaştırılmaması gerektiği, daha sağlam bir zeminde durulması gerektiği ülkelere tavsiye ediliyor.

Almanya'da ceza sorumluluğu bakımından 13 yaşını doldurmak ilk eşik, 14 yaşın altındaki çocuklar ise kusur yeteneğinden yoksunlar. 14-17 yaş arası bakımından 20. genel yorum dikkate alınarak gençliği düzenleyen bir kanun var. Bu kişiler Gençlik Ceza Kanunu'na tabiler. 14-17 yaş arası bir fiil gerçekleştiği zaman kusur yeteneği olduğu saptanıyorsa o zaman ceza sorumluluğu vardır deniyor. Almanya için üçüncü eşiğimiz 18-20

yaş. Burada da genel olarak bir kusur yeteneğine sahipler ama yine de bir algılama yeteneği testine tabi tutuluyorlar. Gençlik hatası denilebilecek suçlar, gençlik sapması varsa çocuğu kaybetmemek ve topluma yararlı hale getirmek amaçlanmaktadır. Son olarak da 21 yaşın üzerindeki kişiler eğer algılama yeteneklerinde bir sorun yoksa kusurlu olarak kabul ediliyorlar fakat burada bir açık kapı bırakılıyor. Kusur yeteneğine sahip olsalar da yine de bir gençlik sapması varsa Gençlik Kanunu dahilinde yargılanabiliyorlar.

Hollanda şu an yeni bir sistem deniyor. "HALT (Het ALTernatief / Het Alternatief)" isimli bir sistem. Asgari sorumluluk yaşı burada da 12. Bu sistemin bir sorunlu noktası var. Çocuğun16-17 yaş arası olması durumunda yetişkinlere uygulanacak cezanın uygulanabilmesi mümkün. Bu biraz politik malzeme haline geliyor. Bu madde bugün de geçerliliğini koruyor. Ancak yürürlükte olan halinde bu maddenin uygulanmasını kısıtlamak için kimi şartlar da mevcut. Bu şartlar, suçun ciddiliği, çocuğun kişiliği ve davanın koşullarıdır.

Fransa'da çocuklara uygulanan indirim bakımından suç ayrımı mevcut. Türkiye'de de şu an bu konuşuluyor. Fransa'da 13 yaş altındaki çocuklara eğer bir suç işlerlerse güvenlik ve koruma tedbirleri uygulanabiliyor. Adli tarafa çok geçilmiyor ve bu durum polis ile savcı arasında kalıyor. İkinci yaş grubunda (13-15) yine algılama yeteneğine bakılmaktadır. Algılama yeteneğine göre savcı takip ediyor. Savcı bu yaş grubu için "uzlaştırmaya gitmek" veya "kamu görevi yapmak" alternatiflerini sunuyor. Eğer ki alternatif doğru zamanda yapılırsa dava düşmekte ve hiçbir zaman açılmamış sayılmaktadır.

Haziran ayında Attal Kanunu ve Anayasa Konseyi'nin bu kanuna dair iptal kararı da önem taşıyor. Anayasa Konseyi'nin iptali ülkenin kuruluş değerlerine dayandırılmaktadır. Hızlı yargılama usulünde 16 yaşını doldurmuş, son bir yıl içerisinde adli işlem geçirmiş çocukların suç işledikten sonra hemen mahkemeye çıkarılması (algılama testi olmadan, alternatif bir yol önerilmeden), 13-16 yaşındaki çocuklar için de tek celsede yargılama yapılması kanunda istenmiştir. Konsey bunun çocuk adaletiyle bağlantılı olmadığını ifade etmiştir. Örgütlü suçlar için 15 yaş altındaki çocukların geçici tutukluluğunu 2 aydan 1 yıla çıkarılması istemi de çocuğun çocuk olmasına aykırı denilerek iptal edilmiştir. Tekerrür halinde indirimin kaldırılması da Konsey tarafından kabul edilmemiştir. Eğitim tedbirlerine uyulmadığı takdirde kesinlikle hemen ceza uygulanması ise Konsey'in eğitim hakkının

öncelikli olmasını söylemesi sebebiyle iptal edilmiştir. Ebeveynin sorumluluğu ise anayasaya aykırı bulunmuştur.

4. İnfaz Hukuku Bakımından Değerlendirme

Oturumda son olarak Merkez Müdür Yardımcımız Dr. Öğr. Üyesi Serdar TALAS "Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin İnfaz Rejimi" başlıklı konuşmasında, çocuklar ve yetişkinlerin tabi olduğu infaz hukuku düzenlemeleri bakımından temel olarak yalnızca nicelik bakımından bir fark olduğunu, kurumların felsefesi bakımından temel bir fark olmadığını vurgulamıştır. Bunu da çeşitli örneklerle ortaya koymuştur.

Dr. TALAS bu konuda şu örnekleri vermiştir:

Çocuklar bakımından yaptırım değişmemektedir. Çocuklara yönelik tatbik edilecek cezalar hapis veya adli para cezasıdır. Güvenlik tedbirleri ise Çocuk Koruma Kanunu'nda çocuklara özgü olarak yer almaktadır. Fakat orada da kanunun yapısından kaynaklanan suça sürüklenen çocukla korunmaya muhtaç çocukların aynı tedbirlerle korunması söz konusudur. Suça sürüklenen çocuklar özelinde ele alınmış bir tedbir mekanizması ya da çocuğa çocuk bakımından bireyselleştirmeyi sağlayacak birtakım alt ayrımlar söz konusu değildir.

Çocuğa yönelik adli para cezası uygulanması yaptırımdan beklenen fayda bakımından bir anlama sahip değildir. Çünkü bu adli para cezası muhtemelen suça sürüklenen çocuğun ailesi tarafından ödenecektir. Ödenmemesi durumunda ise hürriyeti bağlayıcı bir cezaya dönüştürülmesi gibi bir durum da söz konusu değildir.

Kurumlara baktığımızda da yetişkinler bakımından; yüksek güvenlikli, kapalı ve yarı açıklar şeklinde infaz kurumları mevcut. Çocuğa dönük baktığımızda çocuk kapalı ve çocuk eğitim evi şeklinde bir tasnif söz konusu. Dolayısıyla arada adlandırmalar dışında bir farklılık yok. Arada bir gençlik eğitim evi var ama Türkiye'de uygulaması mevcut değil.

Çocuklar ve yetişkinler bakımından disiplinler kanunilik ilkesi gereğince çok ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ama çocuklarda baktığınızda en şiddetli tatbik edilebilecek cezanın yine yetişkinlerle kıyaslandığını görmekteyiz.

Nakil bakımından bir karşılaştırma yaptığımızda yetişkinler gittikleri yerde 1 yıl durmak zorundalar. Çocuklar 6 aydan sonra tekrar bir nakil talep edebiliyorlar. Haberleşme

bakımından da bir farklılık söz konusu. Çocuklar için daha geniş bir zaman aralığı öngörülmektedir. Özel infaz usullerine baktığımızda da evde infaz bakımından bir farklılık söz konusu. Orada 65 yaş üstü için ve çocuklar bakımından 3 yıla kadar olan cezaların evde infazı mümkündür.

Bu sistem kendi içerisinde olumlu görünen yanları bakımından dahi elverişli değildir. İlk defa infaz kurumuna alınan çocuğun doğrudan açığa alındığı durumlarda firarı önleyecek bir mekanizma gerekmektedir. Sürecin bir şekilde içselleştirilmesi bir zorunluluktur.

Seçenek yaptırımlar bakımından yetişkinler bakımından 30 günün altındaki cezaları adli para cezasına veya diğer tedbirlere çevirme zorunluluğu mevcut. Çocuklar bakımından bu sınır 1 yıla kadar yükseltilmiş durumda. Çocuğun tedbirlere uymadığı takdirde hiçbir şekilde infaz kurumuna döndürülmesi mümkün değildir.

18 yaşından önce işlenmiş suçlar sonrası bakımından tekerrüre esas teşkil etmemektedir. Hapis cezasının ertelenmesi bakımından da normalde yetişkinler için 2 yıllık bir süre mevcut ancak çocuklar bakımından 3 yıllık bir süre öngörülmüş durumdadır.

Tüm bu hususlar infaz rejiminin çocuklara özgü bir yanının olmadığını göstermektedir. Çocuklarla ilgili infazı nicel bir azaltma değil başka bir paradigma üzerinden ele almak gerekmektedir. Her halükârda çocuğun ceza adaleti sistemiyle muhatap edilmemesi gerekir. Muhatap etmemekten kasıt ise görmezden gelmek değil, bir başka sistemde bunu ele almaktır. Çünkü bu haliyle mevcut sistemdeki tüm sorunlar korunmaya çok daha muhtaç olduğunu düşündüğümüz çocuğa da lanse edilmektedir.

İkinci Oturum

Suça Sürüklenen Çocuğu Anlamak: Psikoloji, Sosyoloji ve Tıp Perspektifleri

İkinci oturumun başlığı "Suça Sürüklenen Çocuğu Anlamak: Psikoloji, Sosyoloji ve Tıp Perspektifleri" olup oturum başkanlığını İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'dan Prof. Dr. Neylan ZİYALAR gerçekleştirmiştir.

1. Suça Sürüklenmiş Çocuk Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu

Oturumda ilk olarak Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümünden Prof. Dr. Özden BADEMCİ konuşmasını, "Suça Sürüklenmiş Çocuk Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu" üzerine gerçekleştirmiştir. BADEMCİ konuşmasında; suç üzerine çalışmanın hassas bir mesele olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda suç üzerine çalışan kişilerin parmağını sallayarak suçlamaya başlayarak hareket etmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Zira ilgili suçlama işaretinin nerede duracağını kestirmek zordur. Tarihsel geçmişin nesiller ötesine kadar etki ettiği ayrıca vurgulanmıştır. Gerçekten de 17 kuşak öncesinden olanların bugünü etkilediği sinir bilimi kapsamında tespit edilmiştir. Yine doğum sırası ve doğum öncesi olaylarında etkili olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda Prof. BADEMCİ, İngiltere'de bir mülteci ailenin bebeği üzerine gerçekleştirdiği çalışmasından söz etmiştir. Ailenin yalnız olduğunu ve yetişen çocuğun da zamanla adı seslendiğinde dahi tepki vermeyen birine dönüştüğünden bahsetmiştir. Eğitim hayatının devam ettiğini ancak birtakım suçları işlemiş olduğunu aktarmıştır. Akabinde Prof. Dr. Özden BADEMCİ, doktora çalışmasını yapmak üzere İstanbul'da gönüllü çalışmalara başladığını belirtmiştir. Maltepe Üniversitesi ile yollarının kesiştiğini, 2009 yılında "Sokakta Yaşayan ve Çalışan Çocuklar İçin Uygulama ve Araştırma Merkezini" kurduğunu ve ilgili merkezin 14 yıl boyunca kurucu müdürü olduğundan bahsetmiştir. Aynı zamanda sonradan bir yüksek lisans programına dönüştüğü ayrıca ifade edilmiştir. İlgili müdürlüğün çalışmaları çerçevesinde gerçekleştirilen "Güneşe Uzanan Eller" belgesinin bir kısmı izletilmiştir.

Bu çalışmalar çerçevesinde bu alanda sahada çalışmanın önemine vurgu yapılmıştır. Travma yaşamış biriyle karşı karşıya olunduğu ve yalnızca teorik çalışmanın yabancılaşma getirdiği ifade edilmiştir. İnsan hikayeleriyle buluşunca alanın daha iyi anlamlandırılmaya başlandığından söz etmiştir. Travma ilişkisi yaşayan çocukla ilişki kurmanın zor olduğundan ve sahada güven ilişkisinin kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Çocuğu doğrudan suçlamanın sorumluluklardan sıyrılmayı sağlayan en basit yöntem olduğu ifade edilmiştir. Oysaki çocuğun okyanusta yalnızca bir damla olduğu ve etrafına bakmanın gerektiği belirtilmiştir. Alanın zor bir alan olduğu, alana girenin umutsuzlaşarak ayrılma riski taşıdığını ayrıca vurgulamıştır. Ancak sosyal adalet önündeki en büyük engelin umutsuzluk olduğunun her zaman dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

2. Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri

Oturumda ikinci olarak Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesinden Dr. Öğr. Üyesi Adem ÖTER, "Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri" başlıklı sunumunu gerçekleştirmiştir. Dr. ÖTER sunumunu 4 ana çerçeve üzerinde kurgulamıştır. Bu kapsamda çocuk suçluluğu kavramı, çocuk suçluluğuna ilişkin Dünya ve Türkiye'de bilimsel literatürün durumu, çocuk suçluluğunun Türkiye'deki tarihsel gelişimi ve çocuk suçluluğunun sosyal hizmet perspektifi doğrultusunda toplumsal nedenleri başlıkları izlenmiştir. 2005 yılı sonrasında yapılan yasal düzenleme sonrası daha çok "suça sürüklenen çocuk" kavramının akademik literatürde ön plana çıktığı ifade edilmiştir. Küresel bazda ise çalışmaların, "Child in Conflict with Law" olarak ön plana çıktığı belirtilmiştir. İlgili terimle, çocuğun kanuna/toplumsal düzene karşı gelerek yasa ile çatıştığına vurgu yapılmaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezinde çocuk suçluluğuyla ilgili yalın tez sayısının Türk literatüründe yaklaşık 346 civarında olduğu, bu tezlerin konu alanının sırasıyla sosyoloji, hukuk ve psikoloji disiplinlerini kapsadığı bu bağlamda da literatürde ön planda olduğu ayrıca vurgulanmıştır. Akademik sayılarda artışın söz konusu olduğu, bu durumun çocuk suçluluğu olgusunun toplumsal bir sorun olarak artışına işaret ettiği belirtilmiştir. Tarihsel gelişim olarak ise sırasıyla, çocuk suçluluğu kavramının hukuki ve kurumsal çerçevesinin oturtulması, sahada temas üzerine çalışmalar ve uluslararası konular, göçmen çocukların suça karışması, psiko-sosyal müdahale kuramları ve toplumsal sorunlar üzerine olduğu belirtilmiştir.

Cumhuriyet döneminde Türkiye'de ilk bilimsel çalışmanın 1931 yılında Hilmi Adnan Malik tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Malik'in çocukları suça iten önemli faktörleri, aileden kaynaklanan faktörler, çocuğa uygun olmayan ortamlar, sarhoşluk veren maddeler, sinema ve sosyal çevre olarak başlıklandırdığından söz edilmiştir. Malik tarafından cezanın önemli olduğunun vurgulandığı, ancak işlenen suçtan ağır ceza verilmesinin çocuğu devlete ve topluma karşı kin ve nefretle geçireceği bir infaz süreciyle karşı karşıya bırakacağının ayrıca belirtildiği aktarılmıştır. Geçmişteki çalışmaların incelenmesinin bugüne ışık tutacağı vurgulanmıştır. Günümüz Türkiye'sinde ise, aile içi sorunlar, ekonomik yetersizlik, göç ve kentleşme, akran gruplar ve çevresel etki ve nihai olarak kitle iletişim araçlarının olumsuz etkilerinin çocukların suça yönelmesinde etkili olduğu vurgulanmıştır. Ailenin rolünün özellikle önemli olduğu belirtilmiştir. Çocuğu aileye bağlayan faktör ve

politikaların izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çocuk suçluluğunun toplumsal bir sorun olarak yapısal ve olgusal boyutlarıyla analiz edilerek, öncelikle ailenin toplumsal kurum olarak işlevlerinin güçlendirilmesinin temel bir gereklilik olduğu ifade edilmiştir. Dijitalleşme ile birlikte çocukların çevrimiçi ortamlarda maruz kaldığı risklerin arttığına dikkat çekilerek, bu alanlarda denetimin ve rehberliğin aile-devlet tarafından sağlanmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Son olarak, çocuk suçluluğunun yalnızca bireysel ya da ailesel düzeyde değil, devlet kurumları ile aile arasında sürdürülen destek, denetim ve iş birliğine dayalı çok boyutlu bir toplumsal müdahale ile azaltılabileceği ifade edilmiştir.

3. Ceza Muhakemesinde Çocukla Adli Görüşme

Oturumda son olarak İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalından Prof. Dr. Neylan ZİYALAR konuşmasını esasen "Ceza Muhakemesinde Çocukla Adli Görüşme" üzerine gerçekleştirmeyi planlamıştır. Ancak ZİYALAR, kapsamı daha geniş bir mesele üzerinden konuşmasını gerçekleştirmeyi tercih etmiştir. Bu bağlamda ergenlikten bahsetmiştir. Zira kendisinden önce yapılan sunumların neredeyse tamamında küçük yaştaki çocuklara karşı ceza ve infaz sistemindeki farklı uygulamalardan söz edildiğini bahsetmiş, bu farklı uygulamaların kaynağı olan durumun açıklanması gerektiğini vurgulamıştır. Neden çocukların ayrı bir kategori olduğunun ortaya konulması gerekir? Bunun birçok sebebi olabilir. Prof. ZİYALAR, izleyicilere çocukken bugünkü gözle bakıldığında kabahat sayılacak ya da suç sayılacak bir şey yapıp yapmadıklarını sormuştur. Cevaplara binaen Prof. ZİYALAR, çocuğun suça karışması ya da çocuk yaşından bahsederken sanki başka birinden, bizden ayrı, bize bulaşmayan bir yerlerde öyle bir şeyler varmış gibi bahsedilmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Herkesin bu dönemden geçtiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla erginliğin herkeste bulunan müşterek bir unsur olduğuna, herkesin bu sınırdan geçtiğine dikkat çekilmiştir.

Müşterek olan unsurun henüz yeterince olgunlaşılmamış olması olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda çocuk, karıştığı eylemin hukuki anlam ve sonucunu anlamıyor olabilir ya da hukuki anlam ve sonucunu anlar ancak davranışını ona göre yönlendirmeyebilir ve denetleyemeyebilir. Örneğin, iki dilim baklava alan bir çocuk yaptığının çok da doğru bir şey olmadığının farkında olabilir. Suç olduğunu da biliyor olabilir. Ancak o kadar çok

baklavayı almak ister ki kendini denetleyebilecek bir gelişimi olmadığından davranışını engelleyemez.

Ergenlik çağında üç tane ciddi risk bulunduğu vurgulanmıştır. Ergenlik çağının en önemli özelliği otoriteye karşı geliştir. Diğer bir ikinci husus, risk almadır. Ergenlikte risk alınır. Sonuncu ve en önemlilerden biri de, grup halinde hareket etmedir. Ergenlikte akran grubunun baskısı söz konusudur. Örneğin beş çocuk markete girdi ve diğerleri birine, şunun parasını almadan alabilir misin diye cesaretlendirdi. Grup içerisindeki çocuk, cesaretle bunu yapar. Ancak çocuğu gruptan ayrı bir kenara çektiğinizde eli ayağı titrer, bu tür davranışları yapamaz. Ayrıca çocukların birbirlerini olaylara ve otoriteye karşı gelmeye karşı cesaretlendirip güçlendirdiği vurgulanmıştır.

Prof. ZİYALAR konuşmasının devamında özetle, 12-18 yaş arasının labin, yani kaygan bir zemin olduğunu belirtmiştir. Bu dönemlerde insanların bir suça karışmaları gayet mümkündür. Tabii ki bunları af etmeyeceğiz ya da görmezden gelmeyeceğiz. Ama doğru müdahale gerçekleştirmek gerekiyor. Kanunla ihtilafa düşen bir çocuk resmi makamların karşısına geldiğinde onlar hukuk dilinde söylenenleri anlayamaz. Dolayısıyla gerçekleştirilen konuşmaları anlayamadıkları için daha da paniğe kapılıp korkarlar. Çocukların bu aşamada doğru değerlendirilmesi gerekir. Onları ötekileştirmeden, sosyal medyada yargısız infaza terk etmeyen bir politika izlenilmesi gerekir.

Prof. ZİYALAR tarafından sunumu neticesinde katılımcıların aklında kalmasını istediği en önemli husus olarak, ergenliğin çok özel bir zaman olduğu ve dolayısıyla her insanın geçirdiği bir süreç olduğu belirtilmiştir. O yaşlarda birine karşı meslek hayatında karşı karşıya gelinebilecek vakalarda, kendi ergenliğimizin perspektifinden bakılması gerektiği ayrıca vurgulanmıştır.

Üçüncü Oturum

Mahkeme Salonunda Çocuk: Uygulamadaki Sorunlar ve Çözümler

Üçüncü oturumun başlığı "Mahkeme Salonunda Çocuk: Uygulamadaki Sorunlar ve Çözümler" olup oturum başkanlığını Merkez Müdürümüz Doç. Dr. Selman DURSUN gerçekleştirmiştir.

1. Çocuklara Özgü Yargılama Usullerinin Teminat Altına Aldığı Esaslar

Oturumdaki ilk konuşmacı Avukat Seda AKÇO BİLEN, çocuklara özgü yargılamalardaki temel ilkeleri ele almıştır. Çocuk haklarına olan ilgisinin avukatlığının ilk yıllarında yaşadığı bir deneyimle başladığını belirten konuşmacı, birçok davada çocukların müdafiliğini veya vekilliğini yaptığını ifade etmiştir.

"Usul esasın teminatıdır" ilkesine dikkat çeken Av. AKÇO BİLEN, çocuklar açısından yargılama sürecinde usul kurallarına özel bir önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü çocuğun polisle, savcıyla ya da hâkimle ilk karşılaşması onun adalet duygusunu şekillendirir. Bu süreçte çocuğun korkması, aşağılanmış hissetmesi veya anlamadığı bir ortamda ifade vermek zorunda kalması, sistemin adaletine olan güvenini zedeler. Bu nedenle, çocuğa özgü yargılama ilkeleri sadece teorik değil; çocuğun kişiliğini ve geleceğini koruyan temel güvencelerdir. Av. AKÇO BİLEN, çocuklara özgü usullerin bir ayrıcalık değil, hakların teminatı olarak görülmesi gerektiğini; aksi hâlde ciddi hak ihlallerinin gündeme geldiğini vurgulamıştır.

Konuşmacı, ilk yargılama kuralı olarak "çocuğa özgü makam" ilkesinden söz etmiştir. Çocukların algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin tam gelişmemiş olması nedeniyle, yargılamanın çocuğun anlayabileceği bir biçimde ve onun ihtiyaçlarına uygun ortamlarda yapılması gerektiğini belirtmiştir. Türkiye'de çocuk polisi, çocuk savcılığı bürosu ve çocuk mahkemeleri bulunsa da bu yapının ülke genelinde tam olarak örgütlenmediğini ifade etmiş ve yine kanun yolları başvuruları ve Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurularda da çocuğa özgü makamların bulunmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Av. AKÇO BİLEN, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin başvuru yollarına değinmiş, bu komitenin tam olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) gibi yargısal bir işleyişe sahip olmadığını ancak çocuk haklarının korunması açısından ilkelerin belirlenmesinde önemli rol oynadığını dile getirmiştir. Bu çerçevede konuşmacı, AİHM'in T./Birleşik Krallık kararına[2]

[2] B.N.: 24724/94, T.: 16.12.1999.

atıfta bulunarak, İngiltere'de çocukların yetişkin mahkemelerinde yargılanmasının, AİHM tarafından adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirildiğini belirtmiştir.

Çocuk yargılamasında ikinci yargılama kuralı olarak "çocuğun görüşünün alınması" ilkesine değinen Av. AKÇO BİLEN, bu ilkenin adalete erişim hakkının özünü oluşturduğunu vurgulamıştır. Çocuğun doğrudan hâkim karşısına çıkıp çıkmaması yönündeki tartışmalara değinmiş; bazı durumlarda çocuğun doğrudan hâkimle yüz yüze gelmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Bu noktada AİHM'in Güveç/Türkiye kararı[3] hatırlatılmıştır.

Üçüncü ilke olarak, yargılama sürecinde "çocuğun yanında bir uzman bulundurulmasının gerekliliği" ele alınmıştır. Av. AKÇO BİLEN, yine AİHM'in Güveç/Türkiye kararına atıfta bulunarak, bir çocuğun altı ay boyunca avukat yardımından mahrum bırakılmasının adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirildiğini belirtmiştir. Ancak yalnızca bir avukatın çocuğun yanında bulunmasının yeterli olmadığını, çocuğun yanında ayrıca güvendiği bir yetişkinin de bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Uygulamada nitelikli hukuki yardım konusunda hâlen ciddi sorunlar bulunduğuna da dikkat çekmiştir.

Konuşmasının son bölümünde Av. AKÇO BİLEN, "çocuğa özgü infaz rejiminin" önemine ve özellikle eğitim hakkının korunmasına değinmiştir. AİHM'in Bouamar/Belçika kararına[4] atıfta bulunarak, tutuklu çocuğun kaldığı kurumda eğitim olanaklarının sağlanmamasının kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlali anlamına geldiğini aktarmıştır. Son olarak, bu sorunlara ilişkin hazırlanan bir kılavuzun internet ortamında erişime açıldığını duyurmuştur.

Konuşmanın ardından oturum başkanı Doç. Dr. Selman DURSUN, iddia ve yargılama makamlarının yanı sıra zorunlu vekillik ve zorunlu müdafilik bağlamında barolar nezdinde avukatlar bakımından da çocuklara özgü suçlarda uzmanlaşmanın önemine değinmiş; ayrıca uzlaştırma süreçlerinde ayırt etme gücü olan çocukların aktif rol alması gerektiğini vurgulamıştır. İstatistiklerden hareketle suça sürüklenen çocuklar gibi mağdur çocukların da önemli sayıda olduğunu ve bunlar bakımından da adli sistemin çocuklara özgülüğünün hayati bir önem taşıdığını hatırlatarak konuşmasını tamamlamıştır.

[3] B.N.: 70337/01, T.: 20.01.2009.
[4] B.N.: 9106/80, T.: 29.02.1988

2. Çocuk Suçlarının Soruşturması ve Uygulamadan Örnekler

Oturumun ikinci konuşmacısı olan İstanbul Cumhuriyet Savcısı Dilara YILMAZ söz almıştır. YILMAZ, İstanbul Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu'nda görev yaptığını belirterek konuşmasına başlamış, sunumunda uygulamadaki durumlardan hareketle değerlendirmelerde bulunacağını ifade etmiştir. Çocuklar yönünden yürütülen işlemlerin doğrudan savcılığın yönlendirmesiyle yürütülmesi nedeniyle, savcılığın bu alandaki rolünün oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır.

Savcı YILMAZ, İstanbul'da yaş gruplarına göre çocuk kolluğuyla birlikte çalışmanın mümkün olduğunu belirtmiştir. Çocukların yaşlarının tespitinin önemine değinmiş ve Türkiye'nin göç hattı üzerinde yer alması nedeniyle özellikle kimliksiz çocuklarda yaş belirleme sürecinin ciddi bir sorun alanı oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu tür durumlarda daha isabetli çözümler üretebilmek için il ve ilçe düzeyindeki koordinasyon kurulları ile sağlık kurullarıyla düzenli olarak görüşmeler yapıldığını aktarmıştır. Mesai saatleri içinde kemik yaşı tespiti işlemlerinde hızlı sonuç alınabildiğini, ancak mesai saatleri dışında bazı aksaklıklar yaşanabildiğini; buna karşın artık radyoloji raporları sayesinde bu sorunların büyük ölçüde giderildiğini belirtmiştir. Böylece çocukların uzun süre kolluk denetiminde tutulmasına gerek kalmadığını ifade etmiştir. Bu raporların, çocuğun kendi beyanlarıyla karşılaştırılarak daha doğru sonuçlara ulaşıldığını; kemik yaşı tespitinin hem yargılama sürecinde hem de kimliklendirme aşamasında büyük önem taşıdığını vurgulamıştır.

Konuşmacı, çocuk soruşturmaları bakımından en temel sorunlardan birinin "ihbar" meselesi olduğunu ifade etmiştir. Çocukların karıştığı suçlarda mağdurun da çoğu zaman bir akran olması nedeniyle ihbar sürecinde çekinceler yaşandığını, özellikle aile içi olaylarda ihbarların genellikle okullardan geldiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, 2024 yılı içinde tüm ilçelerde öğretmenler ve velilere yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlendiğini; bu seminerlerde suçun ne olduğu ve suçla karşılaşıldığında nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin anlatıldığını ifade etmiştir. Söz konusu seminerlerin ardından ALO 183 hattına yapılan başvuruların niteliğinin yükseldiğini ve ihbarların daha bilinçli biçimde yapılmaya başlandığını da eklemiştir.

Savcı YILMAZ, suça sürüklenen çocuklar açısından adliyelerde ayrı bekleme salonlarının oluşturulduğunu ve bu salonların çocukların yaş gruplarına göre düzenlendiğini belirtmiştir. Ayrıca, Adli Tıp Şube Müdürlükleri aracılığıyla çocukların fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin tespit edildiğini ifade etmiştir. Bazı vakalarda ise çocuğun olaydan 7–8 yıl sonra ihbarda bulunduğu durumlara rastlandığını; bu hâllerde, suça sürüklenen çocuğun artık yetişkin olmuş olmasının fiil anındaki algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin tespitinde durumun güçleştiğini dile getirmiştir. Bu tür durumlarda geçmişe dönük raporlar alındığını, ancak kimi zaman Şube Müdürlüklerinin kesin sonuca ulaşamaması hâlinde Adli Tıp Kurulu'ndan münferit rapor talep edildiğini açıklamıştır.

Konuşmacı, uygulamada suç işlemeyi adeta meslek hâline getirmiş ailelerde doğan çocukların durumuna da dikkat çekmiştir. Bazı çocukların henüz üç yaşında hırsızlık gibi suç davranışlarını öğrenmeye başladığını, 12 yaşından küçük çocukların ifadesine başvurulamadığı için bu çocukların ilk ifadelerinin ancak 12 yaşından sonra alınabildiğini belirtmiştir. Bu tür çocuklarda çoğu zaman yüzü aşkın suç kaydının bulunduğunu, suçun yaşam tarzına dönüştüğünü gözlemlediklerini ifade etmiştir. Devlet yurtlarına yerleştirilen bu çocukların sıkça yurtlardan kaçtıklarını ve bu durumun, çözümünü güçleştirdiğini aktarmıştır. Son olarak, Savcı YILMAZ, örgütlü suçlarda suça sürüklenen çocuk sayısında belirgin bir artış olduğunu vurgulamıştır. Bu durumu çocukların kimlik arayışı, aidiyet ihtiyacı, motivasyon eksikliği ve para kazanma arzusu gibi unsurlarla açıklamıştır. Konuşmasını, bu sorunların çözümünde kurumlar arası iş birliği ve toplumsal farkındalığın artırılmasının hayati önem taşıdığı vurgusuyla tamamlamıştır.

Konuşmanın ardından oturum başkanı Doç. Dr. Selman DURSUN, geçmişe dönük alınan raporların netliği konusunda çekimserliğini belirttikten sonra, sempozyum konusu çerçevesinde suça sürüklenen çocuklara yönelik mukayeseli hukuktan örneklerle infaz sonrası takip sürecinin öneminden bahsetmiş ve yine Adli Görüşme Odaları ve Çocuk İzlem Merkezlerinin fonksiyonuna vurgu yaparak konunun mağdur çocuklar bakımından da önem arz ettiğine değinmiştir.

3. Yargılama Sisteminde Çocuk Mahkemeleri ve Hâkimin Rolü

Oturumda son sunumu Hâkimler ve Savcılar Kurulu Tetkik Hâkimi Güven ELÇİM gerçekleştirmiş olup ELÇİM, konuşmasına geçmişte bir süre çocuk ağır ceza mahkemesi sıfatıyla görev yapan ağır ceza mahkemesinde, bir süre de çocuk mahkemelerinde hâkim olarak çalıştığını belirterek başlamıştır. Konuşmasını hazırlarken, hâlen çocuklara ilişkin yargılamalarda görev yapan meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunduğunu ifade etmiştir. Konuşmacı, çocuk mahkemelerinin çocuğun üstün yararı ilkesi çerçevesinde ihtisas mahkemeleri olarak kurulduğunu vurgulamış, Türkiye genelindeki çocuk mahkemesi sayısına dikkat çekmiştir. Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerdeki uygulamalara değinerek, bu durumun hem usul hem de çocuk psikolojisi açısından çeşitli sakıncalar doğurduğunu belirtmiş ve ülke genelinde daha fazla çocuk mahkemesi kurulması gerektiğini vurgulamıştır. Konuşmacı, çocuk mahkemesinin bulunmadığı yerlerde çocukların yetişkinlerle birlikte yargılanmasının oluşturduğu risklere değinmiş; bu durumun çocukların adalet algısını olumsuz etkilediğini ve yeniden suç işleme ihtimalini artırdığını ifade etmiştir. Ayrıca, çocukların karıştığı suçlara ilişkin istatistiksel bilgiler paylaşmış ve çocuklara yönelik infaz kurumlarının sayısı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur.

Hâkim ELÇİM, “her çocuk toplumun çocuğudur” diyerek, çocuk hâkimlerinin gözünden elde edilen bazı tespitleri sıralamıştır: Her çocuk masum doğar; toplumda ahlaki bir yozlaşma vardır; eğitim alanında ciddi sorunlar yaşanmaktadır; parçalanmış ailelerin ve sahipsiz çocukların sayısı artmaktadır; iletişim eksikliği dikkat çekicidir ve çocuklar kimlik arayışı içinde suça sürüklenmektedir. Nihayetinde, suça sürüklenen çocuklar bakımından asıl problemlerin yargıda değil, toplumun genel yapısında bulunduğunu vurgulamıştır. Sosyal sorunların mahkeme salonlarında çözülemeyeceğini, kalıcı çözümün ancak toplumsal birliktelik ve farkındalıkla mümkün olabileceğini ifade etmiştir.

Konuşmasının devamında ELÇİM, toplumsal farkındalığın yanı sıra yargısal çözüm önerilerini de dile getirmiştir. Bu kapsamda, çocuk mahkemeleri ve çocuk savcılık bürolarının sayısının artırılması, tedbir kararlarının takibinin güçlendirilmesi, caydırıcılığı artıracak şekilde infaz düzenlemelerinin gözden geçirilmesi ve çocukların diğer suçlulardan izole edilerek daha steril ortamlarda tutulması gerektiğini belirtmiştir. Tedbir kararlarının takibinin

sıkılaştırılması için sistemin, bu kararların izlenmesini hâkim ve savcıların terfi sistemine entegre edecek biçimde düzenlenmesini önermiştir.

Konuşmacı ayrıca idari alanda da önerilerde bulunmuştur. Eğitim kurumlarında suç farkındalığının artırılması gerektiğini vurgulamış, idari birimlerin bu konudaki görev ve sorumluluklarını içselleştirmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Konuşmanın ardından oturum başkanı Doç. Dr. Selman DURSUN, konuşmacının değerlendirmelerine katılarak personel yetersizliğine dikkat çekmiştir. Özellikle uyuşturucu kullanımı ve suç kariyeri oluşturma eğiliminin ciddi bir toplumsal problem hâline geldiğini belirtmiş, cezaların artırılması veya indirimlerin kaldırılması yerine sosyal kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesiyle suçun önlenmesinin öncelikli hedef olması gerektiğini vurgulamıştır. Nihayetinde oturum başkanı Doç. DURSUN, suça sürüklenen çocuklara ilişkin yargısal sorunlar ve çözüm önerilerinin incelenmesinde; iddia, savunma ve yargı makamlarının bir arada dinlenilmesinin farklı bakış açıları kazandırarak konunun çok yönlü biçimde ele alınmasına katkı sağladığını ifade etmiştir.